

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਆਈ.ਐਸ. ਟਿਵਾਣਾ ਅਤੇ ਜੇ.ਐਲ. ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.ਜੇ.

ਜਲੰਧਰ ਸਿੰਘ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਜਵਾਬਦੇਹ।

1990 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 55

4 ਸਤੰਬਰ 1991

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ 1950- ਆਰਟੀਕਲ 72 ਅਤੇ 161— ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (1974 ਦਾ II)— ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 12 ਦਸੰਬਰ, 1985— ਐੱਸ. 43-ਏ— ਮਾਫੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ— ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਗੁਨਾਹ ਮਾਫੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰੀ-ਪਰਿਪੱਕ ਰਿਹਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ- ਧਾਰਾ 72 ਅਤੇ ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਮਵਾਰ 161 .

ਮਿੱਠੂ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ 1989 (1) ਤਾਜ਼ਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਰਿਪੋਰਟਾਂ (238), ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ : (1989) (2) ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਰਿਪੋਰਟਾਂ (290), ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ : (1990) (2) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ 99)।

(ਵੱਧ-ਸ਼ਾਸਨ)

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਅਤੇ 161 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀਤਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ 'ਅਨੁਕੂਲ ਬੌਰਹਿਮੀ' ਉਹ ਕਾਰਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਤਰਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੀ-ਮੈਚਿਓਰ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

(ਪਰਾ ੯)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰੀ-ਮੈਚਿਓਰ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 12 ਦਸੰਬਰ, 1985 ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਘਿਨਾਉਣੇਪਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਕਤ ਪੱਤਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। . ਰਹਿਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਕ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ. ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਸਾਰੇ ਅਨੁਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਸੰਜੋਗਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਕਲਨ ਇਸਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ 12 ਦਸੰਬਰ, 1985 ਦਾ ਪੱਤਰ ਜਿਸ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦਾ ਹੈ।

(Para 11)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੰਭੀਰ ਜਾਂ ਅਚਾਨਕ ਉਕਸਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਰਗੇ ਕਾਰਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 12 ਦਸੰਬਰ 1985 ਦੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 8 ਜੁਲਾਈ 1991 ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਹੇਠ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ

ਘਿਨਾਉਣੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਵਿਵਾਦ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਪਰਾ 12)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਪਰਾ 13)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸਿਰਫ ਗਾਈਡ ਲਾਈਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀਤਾ ਵਰਗੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੇ।

(ਪਰਾ 13)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਮਾਫੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰੀ-ਮੈਚਿਓਰ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਬਾਹਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮਿਨੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕੇਸ (1989) (1) ਤਾਜ਼ਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਰਿਪੋਰਟਾਂ (238) ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕੇਸ (1989) (2) ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਰਿਪੋਰਟਰਜ਼ (290) ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਰਾਮ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ (1990) (2), ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ (99), ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ, ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾ ਬਣਾਓ।

(ਪਰਾ 14)

226/227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਕੇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਉਸ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ: -

- (i) ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14, 19, 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ;
- (ii) ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਿੱਟ, ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜੋ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਢੁਕਵੀਂ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ;

ਇਹ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ:

- (i) ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ;
- (ii) P/1 ਤੋਂ P/6 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ;
- (iii) ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਵੀ.ਕੇ.

ਓ.ਪੀ. ਗੋਇਲ, ਐਡੀ. AG Pb., ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਨਿਰਣਾ

ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.

(1) ਕੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਣਾਉਣੀ ਮਾਫੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰੀ-ਮੈਚਿਓਰ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰੀ ਹੈ? ਮਿੱਠੂ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ / (1), ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ “ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ .....” ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ , ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੀ. ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (2) ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (3) ਵਿੱਚ ਸੇਪੋ, ਜੇ. ਨੇ ਮਿੱਠੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ।

(2) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇ ਜਿੰਦਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀ-ਮੈਚਿਓਰ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, - ਮਿਤੀ 12 ਦਸੰਬਰ, 1985 (ਅਨੇਕਚਰ ਪੀ. 2) ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ , ਰਹਿਮ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸਿਰਫ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਜੁਰਮ ਦੀ ਘਿਣਾਉਣੀਤਾ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਸ੍ਰੀ ਓ.ਪੀ. ਗੋਇਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕ ਸਿਰਫ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹਨ ਅਤੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀ-ਮੈਚਿਓਰ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(3) 'ਮਾਫ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ' ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਮਾਰਸ਼ਲ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, “ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਸ ਕੌਮ ਦੀ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਡੀ ਹੈ।

(1) 1989 (1) ਆਰਸੀਆਰ 238.

(2) 1989 (2) ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 290.

(3) 1990 (2) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ 99.

ਭਾਸ਼ਾ, ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ " ' ਫਿਲਿਪ ਗ੍ਰਾਸਮੈਨ ਦੇ ਕੇਸ (69 L.ED. 527) ਵਿੱਚ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਟੈਫਟ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ : -

ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਕਠੋਰਤਾ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੁਆਫੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ । ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜਤੰਤਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪਰਾਧਿਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਜਾਂ ਬਚਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਕਰਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਚੈਕ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਰਤਣਾ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਪਰ ਜੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਭਦਾਇਕ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਉਸ ਕੋਲ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਵੇਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

(4) ਇੱਕ ਅੰਤਰ-ਅਮਰੀਕਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਤੁਸੀਂ ਇੱਕਲੇ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਅਤੇ 161 ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਨਾਵਤੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1978 ਵਿੱਚ ਏਆਈਆਰ 1961 ਐਸਸੀ 112 ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਜਦੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 433-ਏ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜੋੜਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੁਕਤੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਡਿੱਗ ਗਈਆਂ। , ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਾਰੂ ਰਾਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ, ਜੇ. ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:-

“ਪੈਰਾ 59. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਤਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੋ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਇਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਿਧਾਨਕ, ਸਹਿ-ਵਿਆਪਕ ਹਨ। ਪਰ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇੱਕੋ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਫਰਕ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿ ਜੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰੋਤ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਪਦਾਰਥ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਤਾਕਤ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਧਾਰਾ ਇੱਕੋ ਪਲੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਵਹਿ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਦੋ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ

ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਤੇ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ 'ਅਛੂਤ' ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਧਾਰਨ ਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 433-ਏ ਨੂੰ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 72 ਅਤੇ 161 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਕੋਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 432 ਅਤੇ 433 (ਏ) 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਸੰਸਦ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ।

“ਪੈਰਾ 60. ਫਿਰ ਵੀ, ਸਾਨੂੰ ਧਾਰਾ 72 ਅਤੇ 161 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਮ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 433-ਏ ਰਾਜਪਾਲ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮਾਫੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਤਰਕ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 433-ਏ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

(5) ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (4) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ: -

“ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 72 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਮਨਮਾਨੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 72 ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਸੰਕੋਤ ਹਨ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਪੈਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਸਟੀਕ, ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਚੈਨਲਾਈਜ਼ਡ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਆਪਕ ਐਪਲੀਟਿਊਡ ਦੀ ਹੈ।

(6) ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੌੜੀ ਐਪਲੀਟਿਊਡ ਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਕਸਰਤ ਨੂੰ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਟੀਕ, ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚੈਨਲਾਈਜ਼ਡ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ" ਦੁਆਰਾ ਕੈਬਿਨ ਜਾਂ ਕੌਂਟਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸ੍ਰੀ ਜਿੰਦਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। *ਮਿੱਠੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ* ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਉਮਰ ਕੈਦੀ ਇੱਕ ਜਮਾਤ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਸਲੂਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(4) ATR 1989 SC 653.

ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ. ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ। ਮਾਰੂ ਰਾਮ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 433-ਏ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਅਤੇ 161 ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ। ਪੈਰਾ 72 (10) ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: -

“ਹਾਲਾਂਕਿ ਛੋਟ ਦੇ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਸ਼ਾਰਟਸੈਟਿੰਗ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ਨ ਪ੍ਰੋਪੀਓ ਵਿਗੋਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 433-ਏ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਧਾਰਾ 433-ਏ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ, ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ, ਆਪਣੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਵੈ-ਸਮਾਨ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਨਵੇਂ ਨਿਯਮ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਤਜਰਬੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਪੈਨੋਲੋਜੀਕਲ ਸੋਚ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਲੋੜੀਂਦਾ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਰੀਲੀਜ਼ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਆਰਟੀਕਲ 72/161 ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਲਾਭਦਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰੀਲੀਜ਼ ਪਾਸ. ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਸੂਰਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦੇ, ਜੇ ਕੁਝ ਬੇਰਹਿਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਰਹਿਮ ਅਪਰਾਧੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 433-ਏ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 72/161 ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਕਿਸੇ ਵਿਘਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਯੋਗ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰ, ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਮੌਜੂਦਾ ਛੋਟ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸਕੀਮ ਦੁਆਰਾ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

(7) ਸਾਡੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਰੇਖਾੰਕਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ "ਅਨੁਕੂਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਰਹਿਮ ਅਪਰਾਧੀਆਂ" ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਮ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਲਈ ਵਿਹੜੇ-ਸਟਿੱਕ ਦੂਜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਬਿੱਲਾ ਰੰਗਾ ਦੇ ਕੇਸ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਕੇਸ (ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਰੰਗਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ (5))। ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਚੰਦਰਚੂੜ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ: -

"ਚੋਪੜਾ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਬਿੱਲਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਬੇਰਹਿਮ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਮੋਹਰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਤਲ - ਕਿਸੇ ਅਟੱਲ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਪਲ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(5) ਏਆਈਆਰ 1981 ਐਸਸੀ 1572।

ਅੱਗੇ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ: -

“ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਬਚਾਅ ਰੰਗਾ ਅਤੇ ਬਿੱਲਾ ਵਰਗੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਖਤਮ

ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖਤਰਾ ਹਨ। ਉਹ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਮੂਰ ਡੇਰਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਰਿਪੱਕ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ”

(8) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੀਵਿਯਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। *ਕਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਰੰਗਾ ਬਨਾਮ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (6)* ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਨਿਸੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਏਆਈਆਰ 1982 ਐਸਸੀ 774 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ : -

“ਪਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 72 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਜਾਂ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਦੇ ਨਿਆਂ ਲਈ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਗੰਭੀਰ, ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਕੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਖਰਕਾਰ, ਧਾਰਾ 72 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਰਹਿਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚਾਰ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਮਨਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ *ਕਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਰੰਗਾ - ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਕਮ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ*। ਅਸੀਂ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਯਾਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ "ਚੋਪੜਾ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਬਿੱਲਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਬੇਰਹਿਮ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਟੈਂਪ ਹੈ", ਕਿ "ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਬਚਾਅ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(6) ਏਆਈਆਰ 1981 ਐਸਸੀ 2239.

ਰੰਗਾ ਅਤੇ ਬਿੱਲਾ ਵਰਗੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ, ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖਤਰਾ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ "ਉਹ ਪੇਸ਼ੇਵਾਰ ਕਤਲੇਆਮ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਰਿਪੱਕ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਵਿਕਸਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਹੱਦਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।"

2. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ”

(9) ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਅਤੇ 161 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਿੱਲਾ ਅਤੇ ਰੰਗਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀਤਾ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਹਿਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮਨਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜ਼ਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀਤਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ 'ਅਸਥਾਈ ਬਰਬਰਤਾ' ਉਹ ਕਾਰਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਅਤੇ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੱਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਤਰਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੀ-ਮੈਚਿਓਰ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

(10) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਅਤੇ 161 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਵੀ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਣ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਬਿੱਲਾ ਅਤੇ ਰੰਗਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘਿਨਾਉਣੀ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀ-ਮੈਚਿਓਰ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜੁਰਮ। ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚਕਾਰ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਉਸ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(11) ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ 12 ਦਸੰਬਰ 1985 ਦੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਪ੍ਰੀ-ਮੈਚਿਓਰ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀਤਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਕਤ ਪੱਤਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਭਿਆਸ ਰਹਿਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਸੁਮੇਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਸਾਰੇ ਅਨੁਪਾਤ ਅਤੇ ਸੰਜੋਗਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਲ application ਦੀਆਂ ਮੁਡਲਾਈਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਕਲਨ ਇਸਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ

ਵਿੱਚ 12 ਦਸੰਬਰ, 1985 ਦਾ ਪੱਤਰ ਜਿਸਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ :-

"ਦਇਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਵਾਨ/ਕਿਸ਼ੋਰ ਉਮਰ, ਲਿੰਗ, ਮਾਨਸਿਕ ਘਾਟ, ਗੰਭੀਰ ਜਾਂ ਅਚਾਨਕ ਉਕਸਾਉਣਾ ਅਤੇ ਮਨੋਰਥ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਧਿਆਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਵੀ ਕਾਰਕ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।"

(12) ਗੰਭੀਰ ਜਾਂ ਅਚਾਨਕ ਉਕਸਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਰਗੇ ਕਾਰਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 12 ਦਸੰਬਰ 1985 ਦੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 8 ਜੁਲਾਈ 1991 ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਹੇਠ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀਤਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਵਿਵਾਦ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ 12 ਦਸੰਬਰ 1985 ਦੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੁਨਾਹ ਦੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰਤਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਘੋਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(13) ਸਾਡਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਅਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਿੱਲਾ ਅਤੇ ਰੰਗਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਮ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਵਰਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਹੁਦਰੇ ਜਾਂ ਅਤਿ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਜਿੰਦਲ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਥਿਤ ਗੁੰਝਲਦਾਰਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੱਗੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨਤਾ ਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸਿਰਫ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀਵਿਯਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਅਧੀਨ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀਤਾ ਵਰਗੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੇ।

(14) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਓ! ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਸੀਪੀਓਧਾ ਬ੍ਰੈਜ਼ਹੋਲਡ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨੋ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਮਾਫੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰੀ-ਮੈਚਿਓਰ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ **ਮਿੱਠੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (9)**, **ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (10)** ਅਤੇ **ਸਹਿਜ ਰਾਮ ਦੇ ਕੇਸ (11)** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ, ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ। ਹੁਣ ਇਹ ਕੇਸ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਜਾਵੇਗਾ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:— ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ—ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਲਜ਼ੇਬਾ

ਆਰ . ਐਨ ਐਚ

ਅਮਰਜੀਤ ਚੌਧਰੀ, ਜੇ.

ਜਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ (ਰਿਜੇ.), — **ਪਟੀਸ਼ਨਰ,**

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1990 ਦੀ **ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ 10024**

10 ਮਈ 1991

ਪੰਜਾਬ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਕਲੋਨੀਜ਼ ਐਕਟ, 1975—ਐਸ.ਐਸ. 2, 4(1), 17— ਕਾਲੋਨੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ 1975 ਦੇ ਐਕਟ **ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਲੋਨਾਈਜ਼ਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲਾਇਸੈਂਸ — ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਾਊਸਿੰਗ ਐਂਡ ਅਰਬਨ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ, ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲਾਇਸੈਂਸ—ਪ੍ਰਗਤੀ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।, ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕਲੋਨੀ ਨੂੰ ਟਾਊਨ ਐਂਡ ਕੰਟਰੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਖੇਤਰ (ਅਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ) ਐਕਟ 1963 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਟਾ, ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ—ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ—ਅਜਿਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਅਥਾਰਟੀ ਸਰਵਉੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।**

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਾ ਤਾਂ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਵਿਭਾਗ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਚੀਫ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਾਲੋਨਾਈਜ਼ਰ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਅਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਕਾਲੋਨਾਈਜ਼ਰ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

- (9) 1989 (1) ਆਰਸੀਆਰ 238.
- (10) 1989 (2) ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਰਿਪੋਰਟਰਜ਼ 290.
- (11) 1990 (2) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ 99.